

Европейски портал за електронно правосъдие — терминологични въпроси

16 март 2021 г.
ГД „Писмени преводи“
Европейска комисия

Терминологична съгласуваност

Една държава членка — последователност на терминологията на всички касаещи я страници

Важни елементи:

- наименованията и инстанционното деление на съдилища
- наименованията на други органи (министерства, омбудсман, административни органи и т.н.)
- заглавията на законови и подзаконови актове и тяхната йерархия
- транслитериране на букви от разпоредби на чуждо законодателство – не го правете, оставете ги в оригинал (*bis, ter, quarter*; или a, b, c, d; и дори на гръцки, ако са дадени по този начин)

Общи правила

- Проверка за вече съществуващ превод на съответното понятие, особено за:
  - органи
  - законови и подзаконови актове
  - специфични правни институти (напр. patria potestad (родителска власт))
- Изписване, в скоби след превода, на оригиналния термин:
  - веднъж в началото на текста
  - в курсив и без кавички
  - за органи, законови и подзаконови актове, специфични правни институти

Наименованията и институционалното деление на съдилища

- Проверка в раздели „Обикновени съдилища“ и „Специализирани съдилища“ на съответната държава
NB: В случай на разминаване: проверка на други места в сайта
- **Три инстанции:**
  1. Съдилища от първа инстанция (първоинстанционни, районни/регионални, местни, общински, градски, мирови)
  2. Съдилища от втора инстанция (окръжни/областни, апелативни, трибунали, съд на провинцията, жупанийски)
NB: да не се бърка „въззивен“ (указва инстанцията) и „апелативен“ (дава наименованието) съд
  3. Съдилища от трета инстанция (Върховен/Висш (касационен/административен) съд, Държавен съвет)
    - Други висши съдилища (Конституционен съд, Сметната палата)

Наименования на съдилища — особени случаи

- **Зависят от административната структура на ДЧ**
  - федерални държави (Германия)
  - силно регионализирани държави (Испания, Италия)
  - страните от „общото право“ (Англия и Уелс, Северна Ирландия, Шотландия, Гибралтар) – предстои свалянето им от сайта
- **Непоследователност спрямо общата схема**
  - първоначален превод (Естония – областни и окръжни съдилища)
  - други държави с особености (Румъния – съдилища и трибунали, които са от различни инстанции)

Заглавия на законови и подзаконови актове и тяхната йерархия

- **Последователност при:**

- превода на заглавието (по възможност от оригинала)
- изписването на абривиатурата (за предпочитане на кирилица)

- **Законови актове**

- Конституция (Основен закон), кодекси, закони, укази на президента

- **Подзаконови актове**

- наредби, (законодателни) постановления (ordinance), (законодателни) укази (decree-law)

NB: да се избягва буквализмът (декрет-закон), освен ако терминът вече не е установен за съответната ДЧ

Транслитериране

- **Отнася се за:**
  - буквите след номерацията на члена (при вмъкване на разпоредби)
  - буквите като подчаст от съответната разпоредба
- **Не го правете, оставете ги, както са дадени в оригиналното законодателство:**
  - *bis, ter, quarter*
  - a, b, c, d
  - дори на гръцки, ако са дадени по този начин
- **Транслитерацията в такива случаи е излишна, защото съответните разпоредби не съществуват на кирилица в оригиналното законодателство**

Често срещани грешки при превода на правна терминология

Често срещани грешки – гражданско право

- **deadline:**
  - неправилно: краен срок (тавтология)
  - правилно: просто „срок“, евентуално „крайна дата“ (сравни „начална дата“)
- **compensation/damages:**
  - неправилно: компенсация (двусмислено) (= прихващане (offsetting))
  - правилно: обезщетение (за вреди)
- **law/legislation:**
  - law: право (по-общо, като законодателството (писано право) е част от правото, което включва също обичая, морала, прецедентите и др.); в зависимост от контекста може да се превежда и като „законодателство“
  - legislation: законодателство (по-тясно), не се препоръчва да се превежда като „право“

Често срещани грешки – процесуално право

- application (в зависимост от контекста):
  - правилно: искова молба (подаващият я се нарича „ищец“)
  - правилно: молба (подаващият я се нарича „молител“)
  - правилно: заявление (подаващият я се нарича „заявител“)
- enforcement (в зависимост от контекста):
  - правилно: принудително изпълнение (граждански процес)
  - правилно: правоприлагане (прилагане на заложи в закон правни норми от публичните органи)
- expert (в зависимост от контекста):
  - правилно: вещо лице (с възложени от съда задачи по експертиза)
  - правилно: експерт (в по-общ контекст)
- hearing:
  - правилно: (съдебно) заседание (в най-честия случай)
  - правилно: изслушване (по-рядко, ако има задължително лично присъствие на страните)

Често срещани грешки – семейно право

- minor:
  - неправилно: непълнолетни (непълно); малолетни (непълно)
  - правилно: малолетни и непълнолетни (лица); ненавършили пълнолетие (лица)
- parental responsibility:
  - правилно: родителска отговорност (право на ЕС и международно право)
  - правилно: родителски права (българско право)
- guardian (в зависимост от контекста):
  - неправилно: настойник (непълно, само за малолетни)
  - правилно: настойник/попечител (за малолетни/непълнолетни лица)
- custody (в зависимост от контекста, да не се бърка с наказателно право (задържане):
  - правилно: (упражняване на) родителски права

Често срещани грешки – несъстоятелност

- insolvency (в зависимост от контекста):
  - неправилно: фалит (разговорно, да се избягва)
  - правилно: несъстоятелност (за цялото производство)
  - правилно: неплатежоспособност (по-рядко, но възможно)
- bankruptcy (в зависимост от контекста):
  - неправилно: банкрут (престъпление)
  - правилно: несъстоятелност; неплатежоспособност

Благодаря за вниманието!

